

Af Peter Blume

Anmeldelse af Arnold Rothenborg: *Vægten og sværdet, Erindringer mod et system. Gyldendal, København 1979 pris ca. 100 kr.*

Det er særdeles værdifuldt at praktikere, der virker inden for retssystemet kritisk beskriver dets funktioner. Forfatteren til den foreliggende bog er en erfaren forsvarsadvokat. Bogen er ikke nogen erindringsbog i sædvanlig forstand men er en kritisk kommentar til den bestående strafferet og strafferetspleje baseret på en række konkrete sager, som R har beskæftiget sig med. Det er et karakteristisk træk, at bogen ikke sammenfattes af en teori, men denne mangel opvejes fuldt ud af den konkrete fokusering på retssystemets urimeligheder. Bogen bliver dermed et vigtigt og væsentligt supplement til mere teoretiske beskrivelser og kritikker af retssystemet.

Det er karakteristisk for fremstillingen, at retssystemet herunder det judicielle system i princippet accepteres, men at dets konkrete funktionsevne kritiseres. Kun ganske sporadisk sættes retssystemet i sammenhæng med de grundlæggende materielle forhold. I centrum for bogen står væsentligst et angreb på anvendelsen af straf, en kritik af dommeres/anklagemyndighedens undertiden manglende sociale indlevelsesevne, en kritik af visse af politiets metoder (agentprovokateur, kap. 16).

I det følgende vil jeg særlig beskæftige mig med spørgsmålet om anvendelse af straf.

Der findes som bekendt en overvældende og vanskeligt overskuelig litteratur om formålet med straf. Tilsvarende findes der en mængde udtalelser om, hvorledes straf virker. Efter R's opfattelse er anvendelsen af straf i mange tilfælde ganske formålsløs; dette gælder specielt over for narkomaner, hvis tragiske livsbane skildres meget stærkt, jfr. f.eks. pag. 222-235. Straf antages reelt ikke at have nogen specialpræventiv virkning. »Mine erfaringer har forlængst ført mig til den opfattelse, at hvis det ikke er lykkedes et menneskes eget miljø at gøre det til et livspositivt,

lovlydigt individ ad pædagogisk vej inden det fyldte 15. år, så lader det sig simpelthen ikke gøre at tvangsafrette det, når det først ervoxent« (pag. 51). Ligeledes mener R ikke at straf har nogen særlig generalpræventiv virkning, idet han bl.a. henviser til den udbredte skjulte kriminalitet, jfr. pag. 220 f. R's svar på, hvorfor man så overhovedet anvender straf, er, at dette i virkeligheden primært skyldes et mere eller mindre bevidst krav om hævn for den begåede forbrydelse, og at samfundet derfor på dette punkt stadig er ret middelalderligt. Især fremhæves i denne forbindelse anvendelsen af isolation som en form for tortur. Det må i denne forbindelse bemærkes, at i marxistisk sammenhæng har Pasukanis fremsat den opfattelse, at straf må betragtes som en fordobling af det økonomiske ækvivalensbegreb, idet straffen skal ækvivalere den skade som forbrydelsen har forårsaget på samfundet. Efter min opfattelse må man betragte straf som et repressivt middel, der anvendes af staten med henblik på at få borgerne til at følge de generelle normer, der formuleres via statens magtapparat. Selv om straf vel ikke har nogen egentlig generalpræventiv funktion, er det fortsat den dominerende opfattelse at straf er nødvendig for at sikre disse normers gennemførlighed. De konkrete sager, der omtales i denne bog, kan give en anledning til at betvivle, at straf virkelig er nødvendig for at sikre normerne. Det kan dog ikke efter min opfattelse afvises, at eksistensen af straf kan virke som et almindeligt middel til opretholdelsen af ro og orden. De bemærkninger, der fremsættes af R i denne bog, kan dog indgå i en mere almindelig socialistisk kritik af straf og straffens anvendelse i det kapitalistiske samfund.

Et andet meget væsentligt punkt for R er beskrivelsen af det stive retssystem. I en række konkrete sager (f.eks. kap. 3, 14, 20, 23) træffes der afgørelser, som efter sagernes beskrivelse forekommer ret urimelige eller er begrundet i et retssystem, som er ufleksibelt. Mange straffesager skyldes også de ret uoverskuelige regler, som efterhånden flourerer i retssystemet. R. udtrykte dette prægnant ved at skrive, at »bliver lovjunglen for uigennemtrængelig, melder jungleloven sig selv.« (pag. 66). Det stive og det uoverskuelige retssystem må antages at bero på, at det moderne særdeles komplekse samfund ikke længere lader sig omfatte af et retssystem af traditionel karakter. Den store samfundsmæssige kompleksitet medfører et så komplekst retssystem, at lovovertrædelser næsten er uundgåelige.

Rothenborgs bog er interessant og levende. For socialister, der interesserer sig for strafferet og strafferetspleje indeholder bogen en lang række værdifulde synspunkter og oplysninger, der kan danne basis for en videregående kritik af disse dele af retssystemet. Bogen kan endelig give baggrund for det ønske, at andre kritiske praktikere også må få lej-

lighed til at fremkomme med deres erfaringer fra arbejdet i retssystemet. Sådanne erfaringer er nødvendige, såfremt retskritikken ikke skal ende i en ren teori.

Issues of internal security

9. konference afholdt af European Group for the Study of Deviance and Social Control.

Tid: Torsdag d. 3. september - søndag d. 6. september, 1981.

Sted: Derry, Nord Irland. Magee University.

Konferenceafgift: ca. 525 kr. (incl. kost og logi)

Om temaet:

Konferencens titel er 'issues of internal security'.

Der sættes focus på den udvikling og expansion, der, særligt de seneste 10 år, har kunnet konstateres vedrørende metoder og teknikker der angår kontrol og disciplinering. Følgende undertemaer søges belyst ved teoretiske, beskrivende og politiske bidrag:

1. Såkaldte 'katastrofe reaktioner' og indgreb fra statslige myndigheder, der bliver til permanente tilstande, på såvel lovområdet, indenfor private sikkerhedsinstitutioner, i fængsler og andre institutioner, i massemedierne og indenfor teknologien.
2. En karakteristik af den ideologiske debat f.eks. i massemedierne, og disses medvirken til at skabe en tilstand af 'moral panic'. Brugen af demokratisk retorik (f.eks. ytringsfriheden) med henblik på at indskrænke rettigheder.
3. De statslige institutioners modreaktioner imod
- 'ad hoc' politiske grupperinger og bevægelser
- politiske modstandere (politiske fanger m.fl.) og deres forsvarere.
4. Karakteristik af modstand og modorganisering imod udvidelsen af statslig kontrol og repression.

Torsdag aften arrangeres en diskussion om den nordirske situation. En række talere fra Irland vil blive inviteret. Fredag eftermiddag afsættes til møder med grupper af interesse for EG ligesom der vil være mulighed for institutionsbesøg m.m.

Yderligere oplysninger om European Group og den kommende konference kan fås hos

Ida Koch
Søgårdsvej 44
2820, Gentofte
01-68 29 03.